

UDK (УДК) 342.112.741.(477)
JEL Classification: K 10; K 23

Бондаренко Вікторія Анатоліївна,

кандидат юридичних наук,
доцент кафедри іноземних мов та культури фахового мовлення
Львівського державного університету внутрішніх справ
e-mail: qwsrty0304@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2326-4394

Єсімов Сергій Сергійович,

кандидат юридичних наук, доцент,
доцент кафедри адміністративно-правових дисциплін
Львівського державного університету внутрішніх справ
e-mail: esimov_ss@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-9327-0071

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЯК КРИТЕРІЙ ОЦІНКИ ДІЯЛЬНОСТІ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ

Анотація. Розкрито теоретичні підходи до визначення принципу взаємодії поліції з громадськістю на партнерських засадах, спрямованого на забезпечення суспільної довіри та підтримки громадянами поліції. Проаналізовано вплив інституту громадської думки про діяльність поліції на ефективність службової діяльності Національної поліції в умовах реформаційних процесів у правоохоронній системі держави. Охарактеризовано *варіанти впливу громадської думки на діяльність органів і підрозділів Національної поліції, підходи, способи її виявлення та формування*. Обґрунтовано потребу *обов'язкового врахування громадської думки при прийнятті нормативно-правових актів, що регулюють діяльність органів Національної поліції*.

Ключові поняття: громадська думка, оцінка діяльності, довіра населення, громадський контроль, Національна поліція.

Bondarenko Viktoriia,

Candidate of Law,
Associate Professor of the Department of foreign languages
and the culture of professional communication
Lviv State University of Internal Affairs
e-mail: qwsrty0304@gmail.com
ORCID ID: 0000-0003-2326-4394

Yesimov Serhii,

Candidate of Law, Associate Professor
Associate Professor of the Department of
administrative and legal disciplines
Lviv State University of Internal Affairs
e-mail: esimov_ss@ukr.net
ORCID ID: 0000-0002-9327-0071

PUBLIC OPINION AS AN ASSESSMENT CRITERION OF THE NATIONAL POLICE ACTIVITIES

Abstract. From the point of view of system analysis, public opinion is considered as a criterion for assessing the activities of the National Police. The influence of public opinion on the activities of bodies and units of the National Police, approaches, ways of its identification and formation are investigated. The analysis of the influence of public opinion on the police activity as a means of public control was carried out. The ways of compulsory consideration of public opinion during the adoption of normative and legal acts regulating the activities of the National Police bodies are examined. The reform of the internal affairs bodies became a priority task of the state in the context of European integration, as the level of public trust in the militia was extremely

low, and the effectiveness of their activity caused a lot of questions. The adoption of the Law of Ukraine «On the National Police» was an important stage in reforming of law enforcement agencies. The main idea of this normative and legal act was the formation of trust in the National Police bodies, that is, the legal establishment of the partnership model of the relationship between the society and the police. In fact, such a model was reflected in the important principle of police activity, which is the police desire to ensure public trust and support for citizens. The implementation of this principle of the police activity becomes an important task of the law-enforcement system and directly affects the development of all administrative legislation regulating the police activities. Increasing public trust and support is stipulated by the legality of the activity of the law enforcement agency: the legality of the police activity increases the trust of citizens, and the trust of citizens forces the police to act in the legal field. Therefore, it is so important to involve citizens in ensuring this legal regime, its integration into the mechanism of increasing public trust and support of the police.

Key concept: public opinion, assessment of activity, public trust, public control, National Police.

DOI 10.32518/2617-4162-2019-1-39-45

Вступ

Реформування органів внутрішніх справ стало пріоритетним завданням держави у контексті європейської інтеграції, оскільки рівень суспільної довіри населення до міліції був вкрай низьким, а ефективність роботи цих органів викликала багато питань. Важливим етапом реформування органів внутрішніх справ стало прийняття Закону України «Про Національну поліцію».

Основною ідеєю цього нормативно-правового акта було формування довіри до органів Національної поліції, тобто юридичне закріплення партнерської моделі взаємовідносин суспільства й органів поліції. Така модель була фактично відображена у важливому принципі діяльності поліції, який полягає у прагненні поліції забезпечувати суспільну довіру та підтримку громадян. Реалізація цього принципу діяльності поліції стає важливим завданням правоохоронної системи та безпосередньо впливає на розвиток адміністративного законодавства, що регулює діяльність Національної поліції.

Проблему довіри населення до діяльності органів державної влади в Україні відображено у працях В. Авер'янова, В. Бакуменка, В. Лугового, В. Князева, М. Коваліва, З. Кісіль, І. Коліушка, В. Ортинського, О. Оболенського, Ю. Сурміна та ін. Наукові розробки торкалися певних аспектів оцінки населенням діяльності органів державної влади, зокрема аналізу законодавчої бази, теорії, методології та практики формування державно-управлінських рішень, проведення адміністративної реформи тощо. Проте проблема оцінки діяльності органів Національної поліції у контексті співпраці з інститутами громадянського суспільства не розглядається у науковій літературі комплексно з позиції системного аналізу, і це вимагає подальших наукових досліджень.

Мета статті – охарактеризувати громадську думку як критерій оцінки діяльності Національної поліції.

1. Громадська думка у контексті діяльності Національної поліції

Громадська думка – це незалежна оцінка громадянами позитивних і негативних аспектів діяльності будь-яких суб'єктів або певних процесів. Вона виникає через певні умови та формується завдяки різним чинникам об'єктивного та суб'єктивного характеру. У механізмі взаємодії суспільства та поліції, спрямованого на забезпечення суспільної довіри та підтримки громадянами поліції, необхідно розглянути інститут громадської думки про діяльність поліції.

Зміст поняття «громадська думка» визначається як сукупність поширених у суспільстві, в окремих соціальних групах суджень, в яких виражається оцінка фактів, подій суспільного життя та ставлення людей до цих явищ. Якщо суспільну свідомість можна розуміти як сукупність теорій, ідей, поглядів, що відображають реальне суспільне буття, історичний процес у певному часовому інтервалі, то громадська думка – це статистичний зріз суспільної свідомості, обмежений часом для отримання даних.

Поняття «громадська думка» використовується у двох сенсах: думка, яку підтримує реальна кількість людей, представники певної соціальної групи та субкультури у суспільстві; думка, яка домінує серед усіх представників громадськості.

О. Морщакова відзначала, що проблематика громадської думки завжди узгоджувалася з питаннями політики, права, законів управління [1, с. 85]. Як тільки заговорили про демократію, звернулися до пошуків кращої форми правління, одночасно стали говорити про громадську думку, розглядаючи опору та основу розумного владарювання. Громадянське суспільство розвивається в контексті конфліктних ситуацій, оскільки охоплює багато соціальних верств населення, яким властиві особисті, корпоративні та суспільні інтереси. У межах названих інститутів у сфері державного управління

виникають зіткнення інтересів через пріоритети різних цінностей. Конфлікти можуть бути ситуаційними та короткочасними, стійкими та тривалими. Однак правильно організований моніторинг і діагностика соціальних процесів явно недооцінюються, і соціальні чинники майже не потрапляють в осередок прогнозованих оцінок соціально-економічного розвитку, що призводить до загострення суперечностей у суспільстві.

Призначення моніторингу громадської думки найбільш чітко визначено Т. Крушельницькою і Є. Ралдугіним. На їх думку, головне завдання громадського моніторингу влади – отримання вірогідної, повної, об'єктивної та своєчасної інформації, системний аналіз та оцінка з метою підготовки умов для вироблення пропозицій і прийняття рішень щодо формування й реалізації державної політики з важливих соціально-економічних проблем [2, с. 248].

У Законі України «Про Національну поліцію» № 580-VIII (частина 3 статті 11) від 2 липня 2015 року закріплено, що громадська думка є основним критерієм оцінки діяльності поліції. З огляду на це вчені зробили спроби сформулювати поняття «громадської думки про Національну поліцію», розкрити зміст і механізм її застосування.

З погляду С. Суботи, за допомогою громадської думки щодня здійснюється оцінка дій та рішень і окремих поліцейських, і органів внутрішніх справ загалом. Залежно від результатів діяльності ця оцінка може бути позитивною, негативною або нейтральною. На оцінку впливають відповідність діяльності поліції загальноприйнятим цінностям, інтересам і соціальній установці [3, с. 60].

Як вважає Т. Гаврилюк, громадська думка – це сукупність об'єктивних і суб'єктивних елементів, багато в чому заснована не на реальних показниках, а на очікуваннях, психологічних конструктах. Через це криза довіри, у контексті дослідження «Моніторинг незаконного насильства в поліції України (2004–2017 рр.)» (оціночна кількість людей, які ставали жертвами навмисного завдання працівниками поліції побиття, страждань чи катувань [4, с. 7]), що має риси стійкості у більшості громадян, суттєво впливає на точність і адекватність сприйняття діяльності поліції населенням. У такій ситуації всі звершення будуть оцінюватися скептично та сприйматися як приписки, а негативні ситуації поширюватися. Значну роль відіграють засоби масової інформації, які докладають максимальних зусиль для утримання негативу в центрі уваги громадськості. Поліція, як і інші органи державної влади, завжди перебуватиме під пильним наглядом громадськості.

Висвітлення в засобах масової інформації одиначної ситуації з порушенням прав і свобод громадян може привести до подальшої сваволі. Неефективна робота Національної поліції зі засобами масової інформації є не проблемою громадян, що викликає недовіру, а органів Національної поліції, які повинні вести системну й ефективну роботу в цій галузі, щоб сформувати позитивну громадську думку про діяльність поліції.

А. Кубаєнко пропонує розуміти під громадською думкою про Національну поліцію форму суспільної свідомості, в якій виявляється ставлення різних груп людей до діяльності поліції і оцінка діяльності, що виникає з урахуванням індивідуальних характеристик респондентів під впливом факторів зовнішнього середовища, реалізує контрольну, директивну й номенклатурну функції та впливає на державне управління в сфері внутрішніх справ [5, с. 111–112].

Зміст цієї діяльності визначається як публічна інформаційна діяльність органів державної влади, спрямована на створення довірчих відносин між громадянами та поліцією, формування об'єктивної оцінки діяльності за допомогою повного та достовірного інформування про результати правоохоронної роботи. Водночас громадська думка про Національну поліцію є своєрідною формою громадського контролю діяльності поліції.

В. Рябошапко вказує на те, що виявити реальний рівень довіри народу до Національної поліції доволі складно. Хоча б тому, що дані досліджень різних соціологічних центрів значно відрізняються [6].

Громадська думка виконує не тільки інформаційно-оцінну функцію (оскільки оцінка населенням правоохоронних послуг є одним із важливих показників результативності діяльності), але й виступає в ролі засобу громадського контролю.

Моніторинг громадської думки про діяльність поліції цілком може розглядатися як спеціальна форма громадського контролю за діяльністю поліції. Неоціненним резервом у підвищенні ефективності діяльності поліції є постійний моніторинг громадської думки. Якісна оцінка діяльності органів Національної поліції дає змогу виявити проблеми в діяльності, що вимагають реагування в організаційному плані. Покладаючись на громадську думку, ми отримаємо потужний об'єктивний інструмент оцінки діяльності поліції. Тільки відкритий діалог з громадянським суспільством здатний привести до того, що поліція сприйматиме конструктивні пропозиції населення щодо оптимізації діяльності. Відповідно, вивчення громадської думки

сьогодні є важливим, адже дає змогу поліпшити діяльність поліції.

І. Охріменко, розглядаючи функцію моніторингу громадської думки про Національну поліцію, стверджує, що думка громадян про роботу правоохоронних органів дозволяє встановити якість й ефективність прийнятих Національною поліцією заходів щодо запобігання та протидії злочинним й іншим протиправним посяганням на права, свободи, особисті та майнові інтереси громадян, визначити рівень довіри громадян, ступінь сприйняття криміногенної обстановки з урахуванням особливостей та соціально-економічного становища регіону [7, с. 141].

Досліджуючи функції управління, М. Ковалів, З. Кісіль, В. Ортинський наголошують, що систематичне вивчення громадської думки дає можливість повною мірою використовувати в управлінській практиці його оцінку, аналітичну, консультативну та регулятивну функції [8, с. 18]. У цьому разі громадська думка може використовуватися як один з основних критеріїв офіційної оцінки діяльності поліції, яка обслуговує населення певної території.

У контексті дослідження критеріїв ефективності діяльності патрульної поліції у сфері забезпечення безпеки дорожнього руху, Р. Пилипів відзначає, що громадська думка громадян України про Національну поліцію є одним із головних критеріїв оцінки її діяльності. Водночас автор зазначає, що якщо говорити про рівень довіри населення до роботи поліції як основний показник ефективності, то це доволі абстрактний критерій. Крім того, залишається незрозумілим його остаточний зміст (наповнення) [9, с. 200].

Дані соціологічних досліджень мають встановити зворотний зв'язок із громадянами, не допускати порушень закону, різних зловживань службовими обов'язками з боку поліцейських. Окрім того, важливим чинником є необхідність врахування потреб та очікувань людей щодо діяльності поліцейських.

У ситуації апеляції до громадської думки, безумовно, мають висуватися підвищені вимоги до якості інформації, на основі якої формується суспільна оцінка діяльності поліції. Аналіз громадської думки є невід'ємною умовою існування правової демократичної держави. За його допомогою необхідно управляти функціонуванням різних соціальних інститутів, зокрема і поліцією. Практичні аспекти вивчення громадської думки можуть принести чималу користь суспільству та зробити значний внесок у розвиток соціальних інститутів, зокрема в процес оптимізації діяльності поліції.

Потрібно зазначити, що деякі автори пропонують перелік заходів, які дають змогу поліпшити суспільну думку про Національну поліцію. Наприклад, публікація актуальних матеріалів і репортажів про заходи, що проводяться органами Національної поліції, створення соціальної реклами правоохоронної діяльності, висвітлення у засобах масової інформації діяльності співробітників правоохоронних органів, виступ керівників органів і підрозділів Національної поліції в трудових колективах і зборах громадськості, виготовлення друкованої продукції інформаційно-профілактичного характеру тощо.

2. Рівень довіри населення як основний критерій оцінки ефективності діяльності органів Національної поліції

У науковій літературі трапляються критичні судження щодо використання громадської думки при оцінці діяльності поліції. Проблема дієвого й ефективного використання громадської думки в практиці управління органами внутрішніх справ складна, багатогранна та суперечлива. Вона вимагає постійної уваги та подальшого вивчення. Необхідно усвідомити те, що соціологія не вирішує практичних проблем. Навіть ретельно розроблені практичні рекомендації залишаться науковим казусом, якщо не буде практичних дій.

У зауваженнях до Проекту Закону «Про Національну поліцію», підготовлених експертами Національної громадської платформи «Реформуємо МВС: прозорість та відповідальність», та Правозахисного порядку денного, вказується, що рівень довіри населення до Національної поліції є основним критерієм оцінки ефективності діяльності органів і підрозділів Національної поліції. Довіра – доволі складний показник, який не завжди залежить від діяльності, через що не може бути головним фактором оцінки діяльності. Пропонується термін «рівень довіри» замінити терміном «Думка населення про діяльність ...» [9].

У зазначеному контексті необхідно постійно інформувати населення про результати соціологічних досліджень, що проводяться з питань взаємовідносин суспільства та поліції, щоб населення знало, що його думку не тільки враховують, але й активно застосовують. Унаслідок цього підвищується самооцінка населення, правова активність, підтримка та допомога поліції у різних формах взаємодії.

Учені сумніваються в необхідності й ефективності вивчення громадської думки про діяльність поліції силами самої поліції.

Закон України «Про Національну поліцію» № 580-VIII від 2 липня 2015 року передба-

чає вивчення громадської думки про діяльність поліції незалежними соціологічними організаціями за допомогою проведення тендера згідно з Законом України «Про публічні закупівлі» № 922-VIII від 25 грудня 2015 року [10].

Аналіз зазначених поглядів юристів і соціологів дає змогу зробити висновок про багаточинність громадської думки про Національну поліцію: по-перше, моніторинг громадської думки про Національну поліцію може розглядатися як своєрідна ефективна форма громадського контролю; по-друге, опитування громадської думки дозволяють встановити постійний взаємозв'язок між населенням і поліцією; по-третє, громадська думка про Національну поліцію розглядається як критерій оцінки ефективності діяльності поліції; по-четверте, громадська думка дає змогу виявити суттєві проблеми в діяльності поліції й усунути порушення законності та зловживання поліцейськими; по-п'яте, є взаємозв'язок між громадською думкою, суспільною довірою та підтримкою громадянами поліції.

Водночас у законодавстві України відсутні норми, що вказують на можливі варіанти дій при оцінці громадської думки, зокрема при позитивній або негативній громадській думці. Як показує історичний досвід у цій сфері, отримання результатів громадської думки про міліцію (Національну поліцію) мало вкрай слабку правову регламентацію та носило здебільшого відомчий (закритий) характер.

Закон України «Про Національну поліцію» № 580-VIII від 2 липня 2015 року встановив обов'язок здійснювати постійний моніторинг громадської думки про діяльність поліції та моніторинг взаємодії поліції з інститутами громадянського суспільства. Результати зазначеного моніторингу регулярно мають доводитися до відома державних органів і органів місцевого самоврядування, громадян через засоби масової інформації та інформаційно-телекомунікаційну мережу Інтернет.

Постійний моніторинг громадської думки про діяльність поліції – це форма організації проведення соціологічних досліджень, що забезпечують постійне отримання інформації, яка відображає думку населення про діяльність поліції та чинники, які впливають на її формування. Результати вивчення думки населення про Національну поліцію зафіксовані в друкованих й електронних виданнях у вигляді узагальненої або структурованої соціологічної інформації.

Робота з проведення досліджень думки населення про діяльність поліції в окремих районах України – це науково-дослідницька робота, проведена з метою деталізації результа-

тів опитування думки населення про діяльність поліції для виявлення та аналізу чинників, що впливають на формування оцінки ефективності роботи поліції на території певного адміністративно-територіального утворення.

Суспільна довіра та підтримка громадян має забезпечуватися за допомогою механізму моніторингу громадської думки про діяльність поліції. Якщо прозорість і достовірність моніторингу не може бути забезпечена, то навряд чи можна говорити, що цей правовий механізм сприятиме підвищенню суспільної довіри до поліції та забезпечуватиме належну підтримку правоохоронних структур з боку громадян. Низка вчених відзначає відсутність універсальності та практичності при проведенні досліджень з оцінки громадської думки про діяльність поліції, що здійснюється різними соціологічними установами (ГО «Харківський міжнародний інститут соціології», Київський міжнародний інститут соціології, Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва, соціологічна служба Центру Разумкова, *Компанія* ТОВ «Тейлор Нельсон Софрез Україна» (*TNS* в Україні) [5; 11; 12].

Постанова Кабінету Міністрів України Про Затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції № 58 від 7 лютого 2018 року [13] визначає питання, за якими проводиться дослідження рівня довіри відповідно до повноважень Національної поліції, встановлених Законом України «Про Національну поліцію» № 580-VIII від 2 липня 2015 року; ступінь репрезентативності соціальних груп населення. Однак за 2018 рік жодного нормативно-правового акта щодо визначення зазначених питань МВС України не видало. Анкети мають коректуватися виключно з урахуванням потреб органів Національної поліції та населення. Водночас повинні залишитися стандартні питання для порівняння параметрів у тимчасовому інтервалі.

Практичність опитувань громадської думки означає, що результати мають в обов'язковому порядку враховуватися в роботі поліції. Заразом до громадськості в обов'язковому порядку повинна бути доведена інформація, як враховуються результати моніторингу громадської думки населення про діяльність поліції.

Відповідно до Закону «Про Національну поліцію» громадська думка є критерієм оцінки діяльності поліції, а, отже, органи Національної поліції мають бути безпосередньо зацікавлені в результатах оцінки. У законодавстві повинні бути визначені чіткі механізми, що передбачають незалежний контроль за проведенням моніторингу громадської думки за діяльністю поліції.

Висновки

Громадська думка про діяльність поліції є важливим критерієм в оцінці її діяльності, що дає можливість активізувати комунікацію між населенням і поліцією, діагностувати проблеми в діяльності поліції, своєчасно вжити заходів щодо їх подолання та усунення. Облік громадської думки про діяльність поліції є важливою формою спеціального громадського контролю за діяльністю Національної поліції, що дає змогу встановити постійний взаємозв'язок між населенням і поліцією, виявити суттєві проблеми в діяльності поліції й усунути порушення законності та зловживання поліцейських. Це забезпечує необхідний рівень суспільної довіри та підтримки громадянами поліції. Результати моніторингу громадської думки про діяльність поліції можуть розглядатися як офіційна оцінка діяльності поліції

тільки в разі офіційного опублікування у відкритих джерелах.

Підвищення суспільної довіри та підтримки громадянами поліції зумовлене законністю діяльності цього правоохоронного органу: законність діяльності поліції підвищує довіру громадян, а довіра громадян змушує поліцію діяти в правовому полі. Тому важливо залучати громадян до забезпечення цього правового режиму, механізму підвищення суспільної довіри та підтримки громадянами поліції. Пропонується розробити та прийняти Закон «Про громадський контроль діяльності поліції» з метою оптимізації нормативно-правового регулювання громадського контролю за діяльністю поліції, у якому потрібно визначити об'єкт регулювання, принципи, цілі, завдання, об'єкт контролю, суб'єкт, форми, процедури громадського контролю.

Список використаних джерел

1. Моршчак О. Громадська думка в системі інформаційних процесів в Україні. *Психологія і суспільство*. 2005. № 4. С. 84–92.
2. Крушельницька Т., Ралдугін Є. Деякі аспекти моніторингу діяльності органів державної влади щодо співпраці з інститутами громадянського суспільства в Україні. *Вісник Національної академії державного управління*. 2009. Вип. 1. С. 245–257.
3. Субота С. І. Довіра населення як критерій оцінювання ефективності діяльності Національної поліції України. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. 2018. № 31. С. 59–62.
4. Гаврилюк Т. Довіра до міліції як передумова та результат її ефективної діяльності. *Вісник Академії управління МВС*. 2010. № 2 (14). С. 66–73.
5. Кобзін Д., Черноусов А., Коренева К., Колоколова М. Моніторинг незаконного насильства в поліції України (2004–2017 рр.). Х.: Харківський інститут соціальних досліджень. 2018. 101 с.
6. Кубаєнко А. Формування суспільної довіри та підтримки громадян в умовах створення Національної поліції України. URL: http://vjhr.sk/archive/2017_2/part_2/19.pdf
7. Охріменко І. Оцінка ефективності діяльності органів і підрозділів національної поліції України: погляд на проблему. Підприємництво, господарство і право. 2016. № 11. С. 139–144.
8. Ортинський В. Л., Кісіль З. Р., Ковалів М. В. Основи управління в органах внутрішніх справ: наочний посібник. Львів: Львівський державний університет внутрішніх справ, 2007. 190 с.
9. Зауваження до Проекту Закону «Про Національну поліцію». Підготовлено експертами Національної громадської платформи «Реформуємо МВС: прозорість та відповідальність» та Правозахисного порядку денного. URL: <http://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2013/07/zakon-policiya.pdf>
10. Про публічні закупівлі: Закон України № 922-VIII від 25.12.2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 9. Ст. 89.
11. Довіра громадян України до суспільних інститутів. Центр Разумкова. URL: http://razumkov.org.ua/uploads/socio/2018_06_press_release_ua.pdf
12. Довіра соціальним інституціям. Київський міжнародний інститут соціології. URL: <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=678>
13. Про Затвердження Порядку проведення оцінки рівня довіри населення до Національної поліції: Постанова Кабінету Міністрів України № 58 від 07.02.2018 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF>
14. Про Національну поліцію: Закон України № 580-VIII від 02.07.2015 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 40–41. Ст. 379.
15. Рябошапко В. Примус до реформи: чого домоглася поліція України за два роки роботи. URL: https://narodna-pravda.ua/2017/08/04/prymus-do-reformy-chogo-domoglasya-politsiya-ukrayiny-za-dva-roky-roboty/?fb_comment

References

1. Morshchakova, O. (2005). Hromadska dumka v systemi informatsiinykh protsesiv v Ukraini [Public Opinion in the Information Processes System in Ukraine]. *Psykhohohiia i suspilstvo (Psychology and Society)*, 4, 84–92 [in Ukr.].
2. Krushelnytska, T., & Ralduhin, Ye. (2009). Deiaki aspekty monitorynhu diialnosti orhaniv derzhavnoi vlady shchodo spivpratsi z instytutamy hromadianskoho suspilstva v Ukraini [Some aspects of monitoring of the

- activity of public authorities regarding cooperation with civil society institutes in Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoi akademii derzhavnoho upravlinnia (Bulletin of the National Academy of Public Administration)*, 1, 245–257 [in Ukr.].
3. Subota, S. I. (2018). Dovira naseleennia yak kryterii otsiniuvannia efektyvnosti diialnosti Natsionalnoi politsii Ukrainy [Public trust as a criterion for assessing the effectiveness of the activities of the National Police of Ukraine]. *Naukovyi visnyk Mizhnarodnoho humanitarnoho universytetu (Scientific Herald of the International Humanitarian University)*, 31, 59–62 [in Ukr.].
 4. Havryliuk, T. (2010). Dovira do militsii yak peredumova ta rezultat yii efektyvnoi diialnosti [Trust in the police as a prerequisite and the result of its effective activity]. *Visnyk Akademii upravlinnia MVS (Bulletin of the Academy of Management of the Ministry of Internal Affairs)*, 2 (14), 66–73 [in Ukr.].
 5. Kobzin, D., Chernousov, A., Koreneva, K., & Kolokolova, M. (2018). Monitorinh nezakonnoho nasylstva v politsii Ukrainy (2004–2017 rr.) [Monitoring of Illegal Violence in Police of Ukraine (2004–2017)]. Kharkiv: Kharkiv Institute for Social Research [in Ukr.].
 6. Kubaenko, A. (2017). Formuvannia suspilnoi doviry ta pidtrymky hromadian v umovakh stvorennia Natsionalnoi politsii Ukrainy [Formation of public trust and support of citizens in the conditions of creation of the National Police of Ukraine]. Retrieved from http://vjhr.sk/archive/2017_2/part_2/19.pdf [in Ukr.].
 7. Okhrimenko, I. (2016). Otsinka efektyvnosti diialnosti orhaniv i pidrozdiliv natsionalnoi politsii Ukrainy: pohliad na problemu [Evaluation of the effectiveness of the bodies and units of the National Police of Ukraine: a view of the problem]. *Pidpryemnytstvo, hospodarstvo i pravo (Entrepreneurship, economy and law)*, 11, 139–144 [in Ukr.].
 8. Ortynskiy, V. L., Kisil, Z. R., & Kovaliv, M. V. (2007). Osnovy upravlinnia v orhanakh vnutrishnikh sprav: naochnyi posibnyk [The principles of governance in the internal affairs bodies: a visual guide]. Lviv: Lviv State University of Internal Affairs [in Ukr.].
 9. Zauvazhennia do proektu zakonu «Pro natsionalnu politsiiu». (2013). Pidhotovleno ekspertamy Natsionalnoi hromadskoi platformy «Reformuiemo MVS: prozorist ta vidpovidalnist» ta Pravozakhysnoho poriadku dennoho [Remarks to the draft law «On the National Police». Prepared by the experts of the National Public Platform «Reform the Ministry of Internal Affairs: Transparency and Responsibility» and the Human Rights-Protective Agenda]. Retrieved from <http://ccl.org.ua/wp-content/uploads/2013/07/zakon-policiya.pdf> [in Ukr.].
 10. Pro publichni zakupivli: Zakon Ukrainy No. 922-VIII vid 25.12.2015 r. [On Public Procurement: the Law of Ukraine No. 922-VIII of 25 December, 2015]. (2016). *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine)*, 9, 89 [in Ukr.].
 11. Dovira hromadian Ukrainy do suspilnykh instytutiv [The trust of Ukrainian citizens in public institutions]. (2018). Tsentrazumkova [Razumkov Center]. Retrieved from http://razumkov.org.ua/uploads/socio/2018_06_press_release_ua.pdf [in Ukr.].
 12. Dovira sotsialnym instytutsiiam [Trust in social institutions] (2017). Kiev International Institute of Sociology. Retrieved from <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=678> [in Ukr.].
 13. Pro Zatverdzhennia Poriadku provedennia otsinky rivnia doviry naseleennia do Natsionalnoi politsii : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy No. 58 vid 07.02.2018 r. [On the approval of the procedure for conducting an assessment of the level of public trust in the National Police: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine No. 58 of February 7, 2018]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/58-2018-%D0%BF> [in Ukr.].
 14. Pro Natsionalnu politsii: Zakon Ukrainy No. 580-VIII vid 02.07.2015 r. [On the National Police: the Law of Ukraine No. 580-VIII of July 02, 2015]. *Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (Bulletin of the Verkhovna Rada of Ukraine)*, 40–41, 379 [in Ukr.].
 15. Riaboshapko, V. (2017). Prymus do reformy: choho domohlasia politsiia Ukrainy za dva roky roboty [Force to reform: what the Ukrainian police did during two years of activity]. Retrieved from https://narodna-pravda.ua/2017/08/04/prymus-do-reformy-chogo-domoglasia-politsiya-ukrayiny-za-dva-roky-roboty/?fb_comment_ [in Ukr.].

Стаття: надійшла до редакції 12.01.2019
прийнята до друку 06.03.2019

The article: is received 12.01.2019
is accepted 06.03.2019